

ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป : บทความสำรวจสถานะในปัจจุบัน

1. บทนำ

การก่อตั้งประชาคมยุโรปหรือสหภาพยุโรป (European Union : EU) เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี 1958 (2501) โดยเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเดียวกัน 6 ประเทศ เพื่อวางรากฐานความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนภายในกลุ่มให้ดีขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิก 15 ประเทศ ประกอบด้วย ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักร จนถึงปัจจุบันใช้ระยะเวลาพัฒนา มาแล้วกว่า 47 ปี และมีความก้าวหน้ามาเป็นลำดับ (ตารางที่ 1) โดยมีเป้าหมายการรวมตัวเพื่อเป็นกลุ่มความร่วมมือขนาดใหญ่ของโลก ปัจจุบันบรรลุความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเงินที่สำคัญโดยเริ่มใช้เงินสกุลเดียวกันในปี 1999 (2542) ที่ผ่านมา เป้าหมายสูงสุดของกลุ่มประเทศนี้คือการรวมตัวกันอย่างสมบูรณ์ทางการเมือง จนท้ายสุดอาจรวมในรูปแบบสหรัฐยุโรป (United States of Europe) ซึ่งมีลักษณะของการเป็นองค์การทางเศรษฐกิจและการเมืองเดียวกันมากขึ้น โดยใช้นโยบายร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง การต่างประเทศ และการป้องกันประเทศ

การพัฒนาความสัมพันธ์ภายในสหภาพยุโรปได้ขยายความร่วมมือไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ทั้งในแนวลึก (Vertical Integration) และแนวกว้าง (Horizontal Integration) ในแนวลึกได้มีการรวมตัวกัน อย่างเป็นขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการเป็นสหภาพศุลกากร (Custom Union) โดยมีระบบภาษีเดียวกันสำหรับ สินค้านำเข้าจากต่างประเทศนอกกลุ่มและยกเลิกภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสมบูรณ์ในปี 1968 (2511) พัฒนาเป็นตลาดยุโรปเดี่ยว (Single European Market) ส่งผลให้ปัจจัยการผลิตสามารถเคลื่อนย้าย อย่างเสรีในปี 1993 (2536) ปัจจุบันบรรลุเป้าหมายการเป็นสหภาพเศรษฐกิจและการเงิน (European Economic and Monetary Union : EMU) โดยมีประเทศสมาชิก 11 ประเทศ ประกอบด้วย ออสเตรีย เบลเยียม ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส และสเปน เข้า ร่วมการใช้เงินสกุลเดียวกันในปี 1999 (2542) โดยบริหารนโยบายการเงินร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกผ่าน ธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank : ECB) เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเงิน ส่วนในแนวกว้างได้ ขยายความร่วมมือไปยังประเทศและกลุ่มต่าง ๆ ในยุโรป โดยจัดทำข้อตกลงความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อสร้าง แนวทางให้ประเทศเหล่านั้นได้มีโอกาสเข้าเป็นสมาชิกถาวรของสหภาพยุโรปในอนาคตโดยเฉพาะประเทศใน แถบยุโรปตะวันออก

ตารางที่ 1 การพัฒนาของสหภาพยุโรป

ปี	เหตุการณ์
1957 (2500)	ลงนามสนธิสัญญากรุงโรม (Treaty of Rome) เริ่มก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community : EEC) เพื่อรวมตลาดสินค้า บริการ ปัจจัยการผลิต และแรงงาน เข้าเป็นตลาดเดียวกัน (เป้าหมายต่อไปคือการบรรลุเป็นสหภาพศุลกากร)
1958 (2501)	ก่อตั้งประชาคมพลังงานปรมาณูแห่งยุโรป (EURATOM)
1967 (2510)	ECSC EEC และ EURATOM รวมกัน เป็นประชาคมยุโรป (European Community : EC)
1968 (2511)	EC บรรลุเป้าหมายเป็นสหภาพศุลกากร (Customs Union) โดยมีระบบภาษีเดียวกันสำหรับสินค้านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มและยกเลิกภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งมีการดำเนินนโยบายด้านการเกษตรและพาณิชย์ร่วมกัน
1979 (2522)	จัดตั้งระบบการเงินยุโรป (European Monetary System : EMS) โดยมีเป้าหมายที่จะก้าวเป็นสหภาพเศรษฐกิจและการเงินและใช้เงินสกุลเดียวกัน และมีการตั้งกลไกอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Rate Mechanism : ERM) โดยกำหนดขอบเขตความผันผวนในลักษณะ Bilateral Rate ร้อยละ 2.25 (ต่อมาผ่อนปรนช่วงให้กว้างขึ้นเป็นร้อยละ 15 เนื่องจากเกิดวิกฤตการณ์การเงินของอังกฤษในปี 1992) และได้เริ่มใช้เงินอีคู (European Currency Unit : ECU) ซึ่งใช้ระบบตะกร้าเงินจากน้ำหนักของเงินสกุลต่าง ๆ โดยใช้เป็นสกุลเงินอ้างอิงและหน่วยทางบัญชีเพื่อหักบัญชีระหว่างกัน
1989 (2532)	เสนอแนวทางการจัดตั้ง สหภาพเศรษฐกิจและการเงินยุโรป (Economic and Monetary Union : EMU) (ซึ่งก็คือนโยบายหลักของสนธิสัญญา Maastricht ที่ลงนามในปี 1992) โดยปรับโครงสร้างความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อลดความผันผวนอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศสมาชิก สนับสนุนการค้าและการลงทุนทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค ให้ประเทศสมาชิกมีแรงดึงดูดการลงทุนเท่าเทียมกัน ลดต้นทุนการผลิตและขยายความสามารถในการแข่งขันของประเทศสมาชิก และสร้างเสถียรภาพทางการเงินผ่านธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank) ที่จะจัดตั้งขึ้นขึ้นเป็นการบริหารและตัดสินใจร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก
1992 (2535)	ยุโรปบรรลุเป้าหมายการเป็นตลาดเดียว (Single European Market) ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตอย่างเสรีทั้งในด้านสินค้า ทุน บริการ และแรงงาน (มีผลใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1993) และในปีนี้ได้มีการลงนามในสนธิสัญญามาสทริชต์ (Maastricht Treaty) (มีผลย้อนหลังตั้งแต่ปี 1990) โดยมีเป้าหมายเป็นสหภาพเศรษฐกิจและการเงินยุโรป (EMU) และใช้เงินสกุลเดียวกันเพื่อเป็นตลาดเดียวอย่างสมบูรณ์เกิดวิกฤตการณ์การเงินในอังกฤษส่งผลให้อังกฤษและอิตาลีขอยกออกจากระบบ ERM
1993 (2536)	ปรับปรุงระบบกลไกอัตราแลกเปลี่ยน (ERM) ให้ผ่อนปรนขยายขอบเขตความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนกว้างขึ้นเป็นร้อยละ 15 ยกเว้นมาร์กเยอรมันและกิลเดอร์เนเธอร์แลนด์ที่ยังคงระดับร้อยละ 2.25
1994 (2537)	ดำเนินการตามสนธิสัญญา Maastricht ระยะที่ 2 และก่อตั้ง European Monetary Institute : EMI เพื่อรองรับการจัดตั้งธนาคารกลางยุโรป และให้ประเทศสมาชิกปรับประสานงานนโยบายเศรษฐกิจในด้านต่างๆ เพื่อลดความแตกต่างด้านค่าเงินของแต่ละประเทศ
1995 (2538)	อิตาลีกลับเข้าระบบ ERM และได้ข้อยุติในรายละเอียดของ ERM-II, Stability Pact
1998 (2541)	ประกาศรายชื่อประเทศที่เข้าร่วมในระบบ EMU จัดตั้งธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank : ECB) และแต่งตั้งประธานธนาคารกลางยุโรป
1999 (2542)	ยุโรปบรรลุเป้าหมายการใช้เงินสกุลยูโร ซึ่งเป็นเงินสกุลเดียวกันใน 11 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม ฝรั่งเศส ฟินแลนด์ เยอรมัน ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส และสเปน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปกับเศรษฐกิจโลก

2.1 สหภาพยุโรปกับเศรษฐกิจโลก

สหภาพยุโรปหรือ EMU ซึ่งขณะนี้สมาชิก 11 ประเทศ เป็นกลุ่มความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่มีความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจและอำนาจการต่อรองสูงในเวทีเศรษฐกิจการเงินระหว่างประเทศ และผลจากการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างเต็มรูปแบบที่เริ่มดำเนินการในปี 2542 ทำให้กลุ่มประเทศนี้มีระบบเศรษฐกิจเชื่อมโยงกันในระดับสูงและมีแนวโน้มเพิ่มบทบาทในระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้น ขนาดทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ EMU ในปี 2540 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจำนวน 6,309 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ หรือประมาณร้อยละ 21.5 ของเศรษฐกิจโลก (29,333.4 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ) อัตราการเติบโตอยู่ในระดับร้อยละ 2.5 มูลค่าการส่งออก-นำเข้า รวมทั้งดุลบัญชีเดินสะพัดอยู่ในระดับสูงกว่าสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ขนาดทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ EMU

ปี 2540	มูลค่า (พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ)		
	สหรัฐอเมริกา	EMU	ญี่ปุ่น
GDP	7,819	6,309	4,223
อัตราการเติบโต (%)	3.9	2.5	1.4
อัตราเงินเฟ้อ (%)	2.3	1.7	1.7
การส่งออก	633	776	337
การนำเข้า	829	694	291
ดุลบัญชีเดินสะพัด	-166	104	94
เงินสำรองทางการ	70	402	220
ตลาดหุ้น	10,879	2,712	2,063
รัฐบาล	2,201	2,132	1,844
เอกชน	2,956	1,691	906
การว่างงาน (%)	4.9	12.3	3.4

ตลาดทุนในกลุ่มประเทศ EMU มีขนาดใหญ่รองจากสหรัฐอเมริกาโดยมีมูลค่าประมาณ 6,535 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. การลงทุนในพันธบัตรได้รับความนิยมจากประชาชนในยุโรปมากโดยมีมูลค่าการลงทุนในพันธบัตร 3,823 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. หรือร้อยละ 58.5 ของมูลค่าการลงทุนในตลาดทุน คาดว่าพันธบัตรในรูปเงินสกุลยูโร (Euro Bond) จะเพิ่มบทบาทขึ้นเมื่อเทียบกับพันธบัตรที่ออกในรูปเงินสกุลดอลลาร์ (Yankee Bond) และสกุลเยน (Samurai Bond) เนื่องจากการใช้เงินสกุลยูโรจะมีผลทำให้ตลาดพันธบัตรของกลุ่มประเทศรวมเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่สุดในโลกในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้หนุนให้ตลาดทุนในกลุ่มประเทศนี้เป็นตลาดสำคัญในการลงทุนและกระจายความเสี่ยงของนักลงทุน

แนวโน้มเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ EMU ในปี 2542 โดยการคาดการณ์ของ IMF คาดว่าอัตราการเติบโตจะชะลอลงอยู่ที่ระดับร้อยละ 2.0 เนื่องจากผลกระทบจากการชะลอลงตัวของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งการชะลอลงของความต้องการภายในกลุ่มประเทศ อย่างไรก็ตามอัตราเงินเฟ้อยังคงอยู่ต่ำกว่าระดับที่กำหนดไว้ ปัญหาสำคัญของกลุ่มประเทศนี้ในขณะนี้คือภาวะการว่างงานซึ่งอยู่ในระดับประมาณร้อยละ 11 และอาจมีแรงกดดันต่อ ECB เพื่อให้ดำเนินนโยบายการเงินผ่อนคลายเพื่อกระตุ้นภาวะการผลิต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อค่าเงินยูโรให้อ่อนตัวลงได้ (ในทางตรงข้าม ECB จำเป็นต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเงินสกุลยูโรโดยจะพยายามรักษาสถานะให้เงินยูโรแข็งและมีเสถียรภาพในขั้นแรก)

ตารางที่ 3 แนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจ

	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)			
	2540	2541	2542E	2543E
GDP				
สหรัฐอเมริกา	3.9	3.9	3.3	2.2
EU	2.7	2.8	1.8	2.7
EMU	2.5	2.9	2.0	2.9
ญี่ปุ่น	1.4	-2.8	-1.4	0.3
Consumer Prices				
สหรัฐอเมริกา	2.3	1.6	2.1	2.4
EU	1.9	1.5	1.3	1.6
EMU	1.7	1.3	1.0	1.4
ญี่ปุ่น	1.7	0.6	-0.2	-0.2
Unemployment				
สหรัฐอเมริกา	4.9	4.5	4.5	4.7
EU	10.9	10.2	9.9	9.7
EMU	12.3	11.7	11.3	11.0
ญี่ปุ่น	3.4	4.1	4.8	4.9

ที่มา : World Economic Outlook 1998, IMF.

ความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปกับเศรษฐกิจโลกในด้านการค้า จากสถิติการค้าระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศต่างๆ (ตารางที่ 4) สหภาพยุโรปมีมูลค่าการค้ากับต่างประเทศรวม 4,064.8 พันล้านดอลลาร์ สรอ. หรือร้อยละ 36.7 ของมูลค่าการค้าโลก (11,084.4 พันล้านดอลลาร์ สรอ.) โครงสร้างการค้าของสหภาพยุโรปนิยมค้าขายระหว่างประเทศสมาชิกเป็นหลัก โดยมีสัดส่วนการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกประมาณร้อยละ 60 สัดส่วนการค้าประเทศนอกกลุ่มอยู่ในระดับไม่สูงนัก โดยมีการค้ากับสหรัฐ เอเชีย และยุโรป ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 7.9 7.6 และ 7.3 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4 โครงสร้างการค้าของสหภาพยุโรปกับประเทศต่าง ๆ

	มูลค่า (พันล้านดอลลาร์ สรอ.)					สัดส่วน (ร้อยละ)				
	2536	2537	2538	2539	2540	2536	2537	2538	2539	2540
EU-EU 1/										
ส่งออก	890.9	1,023.3	1,259.7	1,272.4	1,268.5	61.7	61.9	62.4	61.4	60.6
นำเข้า	833.5	955.2	1,168.5	1,181.4	1,170.6	59.6	60.1	61.1	60.4	59.3
EU-ยุโรป 2/										
ส่งออก	84.0	95.8	130.8	150.2	171.2	5.8	5.8	6.5	7.3	8.2
นำเข้า	69.4	87.2	114.2	116.6	124.0	5.0	5.5	6.0	6.0	6.3
EU-สหรัฐฯ										
ส่งออก	106.1	122.4	135.2	144.8	158.1	7.3	7.4	6.7	7.0	7.6
นำเข้า	109.9	123.0	142.2	150.6	164.5	7.9	7.7	7.4	7.7	8.3
EU-เอเชีย										
ส่งออก	90.3	107.5	136.4	141.6	140.3	6.3	6.5	6.8	6.8	6.7
นำเข้า	105.7	119.0	142.3	156.2	166.9	7.6	7.5	7.4	8.0	8.5
EU-ประเทศอื่นๆ										
ส่งออก	273.1	304.7	356.4	363.2	354.3	18.9	18.4	17.7	17.5	16.9
นำเข้า	279.4	304.3	346.6	350.1	346.5	20.0	19.2	18.1	17.9	17.6
EU-โลก										
ส่งออก	1,444.4	1,653.7	2,018.4	2,072.3	2,092.3	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
นำเข้า	1,397.8	1,588.7	1,913.7	1,955.0	1,972.5	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ : 1/ การค้าภายในประเทศสมาชิก EU 15 ประเทศ

2/ เป็นการค้าระหว่างประเทศสมาชิก EU กับประเทศอื่นที่ไม่ใช่สมาชิก EU

ที่มา : Direction of Trade Statistics Yearbook 1998, IMF.

ผลการรวมตัวของกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป ทำให้ตลาดของประเทศสมาชิกทั้ง 15 ประเทศรวมเป็นตลาดเดียว ปราศจากอุปสรรคกีดกันระหว่างกัน สามารถเคลื่อนย้ายประชากร สินค้า บริการ และเงินทุนอย่างเสรี สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการค้าและการลงทุน ในระยะยาวจะส่งผลให้ระบบการผลิต การตลาด ตลอดจนการบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดการประหยัดจากขนาดการผลิต (Economy of scale) แนวโน้มต้นทุนในการผลิตสินค้าในสหภาพยุโรปจึงลดลง นอกจากจะเพิ่มความสามารถการแข่งขันในตลาดโลกแล้ว ผลกระทบภายในสหภาพยุโรปเกิดการแข่งขันด้านราคา ทำให้รายได้แท้จริง (real income) ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น การบริโภคจะเพิ่มขึ้นจากผลทางด้านรายได้ (income effect) โดยอาจเป็นการเพิ่มการบริโภคสินค้าที่ผลิตภายในกลุ่มประเทศสมาชิกหรือสินค้าที่นำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มตามผลทางด้านการทดแทน (substitution effect) ถ้าเป็นกรณีของสินค้าประเภทเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน ผู้บริโภคจะหันไปซื้อสินค้าที่ผลิตภายในสหภาพยุโรปมากขึ้นและลดการซื้อสินค้าที่นำเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม เนื่องจากราคาโดยเปรียบเทียบของสินค้าที่ผลิตในสหภาพยุโรปมีแนวโน้มลดลงมากกว่าและกลุ่มประเทศสมาชิกลดต้นทุนของตัวเองเป็นหลัก แต่ถ้าเป็นสินค้าที่ไม่แข่งขันกับสินค้าในสหภาพยุโรป (หรือมีความสามารถในการแข่งขันสูงกว่า) โอกาสที่สินค้าดังกล่าวจะขยายตลาดได้ก็จะมีมากขึ้นเพราะสหภาพยุโรปเป็นตลาดขนาดใหญ่และไม่มีอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายสินค้านี้ระหว่างประเทศสมาชิก

การพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการเงินในสหภาพยุโรปยังทำให้กลุ่มประเทศนี้มีความเข้มแข็งและมีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น สหภาพยุโรปมีมาตรการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อหลักการค่าเสรี เช่น การใช้มาตรการป้องกันการทุ่มตลาด มาตรการด้านทรัพย์สินทางปัญญา การกำหนดมาตรฐานสูงในด้านการผลิต การจัดการธุรกิจ การจัดการสิ่งแวดล้อม การเคารพสิทธิมนุษยชน และสิทธิแรงงาน เพื่อปกป้องผลประโยชน์ในด้านการค้าให้กับกลุ่มประเทศสมาชิก รวมทั้งใช้การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี (GSP) ที่ไม่เท่าเทียมกันแก่ประเทศคู่ค้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศที่ส่งสินค้าเข้าสู่สหภาพยุโรป

2.2 ผลของการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจที่สำคัญต่อเศรษฐกิจโลก : การใช้เงินสกุลยูโร

กลุ่มประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปบรรลุเป้าหมายการจัดตั้งสหภาพเศรษฐกิจและการเงิน (EMU) โดยสามารถนำเงินสกุลยูโรมาใช้อย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2542 (1999) หลังจากที่ได้เตรียมการและดำเนินการตามขั้นตอนภายใต้สนธิสัญญา Maastricht (1992) มาเป็นเวลากว่า 7 ปี โดยมีกลุ่มประเทศสมาชิกเข้าร่วมทั้งหมด 11 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส และสเปน การเข้าร่วมใช้เงินสกุลยูโรโดยประเทศสมาชิกต้องผ่านเงื่อนไข (Convergence Criteria) ซึ่งเป็นเกณฑ์เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามมีเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ ลักเซมเบิร์ก และฟินแลนด์ เท่านั้นที่สามารถผ่านเงื่อนไขได้ครบทั้ง 5 ข้อ ส่วนประเทศอื่นๆ มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขการเข้าร่วมใช้เงินสกุลยูโรลดหลั่นกันตามลำดับ

ประเทศในสหภาพยุโรปที่ยังไม่เข้าร่วมการใช้เงินสกุลยูโร ได้แก่ สหราชอาณาจักร เดนมาร์ก และสวีเดน ที่แม้ว่าจะมีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไข แต่ขอเลื่อนกำหนดเวลาการใช้เงินสกุลยูโรออกไปโดยอ้างเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ส่วนกรีซต้องการเข้าร่วมแต่ไม่ผ่านเงื่อนไขเนื่องจากขาดดุลงบประมาณเกินที่กำหนด อย่างไรก็ตามคาดว่าสหราชอาณาจักร เดนมาร์ก และสวีเดน คงจะเข้าร่วมการใช้เงินสกุลยูโรเช่นกันหากเงินสกุลยูโรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ส่วนกรีซยังต้องใช้เวลาเพื่อปรับระบบเศรษฐกิจให้เข้าตามเงื่อนไข คาดว่าภายในปี 2545 (2002) ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปทั้ง 15 ประเทศจะสามารถรวมตัวกันทางการเงินได้อย่างสมบูรณ์

สาเหตุที่ทำให้กลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป 11 ประเทศ ยอมรับการใช้สกุลเงินเดียวกัน เนื่องจากต้องการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา การใช้เงินสกุลเดียวกันจะช่วยให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศสมาชิกมีประสิทธิภาพมากขึ้น และระบบเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกันจะช่วยให้ยุโรปเติบโตในด้านเศรษฐกิจ การตลาด และตลาดแรงงาน ซึ่งจะส่งผลให้ยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันเทียบได้กับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงในเอเชียใต้

วัตถุประสงค์ของการใช้เงินสกุลยูโร ประการแรกเพื่อขจัดความเสี่ยงในอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกและลดต้นทุนการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน ประการที่สองเพื่อก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้า การบริการ และทุนให้มากขึ้นส่งผลให้ระดับราคาลดลง ประการที่สามเพื่อขจัดกลไกการกีดกันทางการค้า การผูกขาด และข้อจำกัดด้านโครงสร้างตลาดภายในสหภาพยุโรป และประการสุดท้ายเพื่อสนับสนุนให้มีธุรกิจจากนอกกลุ่มประเทศเข้ามาลงทุนในกลุ่มประเทศ EMU

การประกาศใช้เงินสกุลยูโรทำให้มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนตายตัวระหว่างเงินสกุลของประเทศสมาชิกเทียบกับเงินสกุลยูโร (ตารางที่ 5) แต่เงินสกุลท้องถิ่นยังคงใช้ได้อยู่ตามปกติเพียงแต่มีสถานะเป็นหน่วยย่อยของเงินสกุลยูโร เงินสกุลยูโรถูกใช้ในรูปแบบของการโอนทางบัญชีเท่านั้น ซึ่งรวมถึงธุรกรรมในตลาดเงินระหว่างธนาคาร ตลาดพันธบัตร ตลาดหลักทรัพย์ บัญชีเงินฝาก และการใช้เช็ค ตลอดจนหนี้ภาครัฐบาลของกลุ่มประเทศสมาชิกจะถูกแปลงเป็นเงินสกุลยูโรด้วย ส่วนการเริ่มใช้ธนบัตรและทยอยถอนธนบัตรสกุลเงินประจำชาติออกจากระบบจะเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2545 (2002)

ตารางที่ 5 อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินท้องถิ่นในกลุ่ม EMU เทียบกับสกุลเงินยูโร

สกุลเงิน	ต่อ 1 ยูโร	สกุลเงิน	ต่อ 1 ยูโร
มาร์ค – เยอรมนี	1.95583	ชิลลิง - ออสเตรีย	13.7603
ฟรังก์ – ฝรั่งเศส	6.55957	เอสคูโด - โปรตุเกส	200.482
ลีร์ – อิตาลี	1936.27	มาร์ค - ฟินแลนด์	5.94573
เปเซตา – สเปน	166.386	ฟันท์ - ไอร์แลนด์	0.787564
กิลเดอร์ – เนเธอร์แลนด์	2.20371	ฟรังก์ - ลักเซมเบิร์ก	10.3399
ฟรังก์ – เบลเยียม	40.3399		

หมายเหตุ : กำหนดขึ้นเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2541 และคงที่ตลอดไป
อัตราแลกเปลี่ยนเริ่มแรกของการซื้อขาย 1 EUR = 1.6675 USD

การร่วมใช้เงินสกุลยูโรทำให้เกิดโครงสร้างระบบธนาคารกลางยุโรปโดยมีลักษณะระบบเครือข่ายธนาคารกลาง (European System of Central Bank : ESCB) ประกอบด้วยธนาคารกลางยุโรปและธนาคารกลางของชาติที่เข้าร่วมทั้ง 11 ประเทศ ธนาคารกลางยุโรป จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน 2541 ทำหน้าที่บริหารนโยบายการเงินแทนธนาคารกลางในแต่ละประเทศ โดยกลุ่มประเทศสมาชิกต้องโอนสินทรัพย์ต่างประเทศที่ไม่รวมสกุลเงินประเทศสมาชิกให้แก่ธนาคารกลางยุโรป 50 พันล้านยูโร

การตัดสินใจกำหนดนโยบายทางการเงินของกลุ่มประเทศ EMU กระทำโดย Governing Council ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการ 2 ชุด ได้แก่ Executive Board จำนวน 6 คน ดำรงตำแหน่งวาระละ 8 ปี แต่งตั้งโดย European Council และผู้ว่าธนาคารกลางของกลุ่มประเทศสมาชิก และส่วนที่สองเป็นผู้ว่าธนาคารกลางประเทศสมาชิก 11 ประเทศ การลงคะแนนเสียงของคณะกรรมการทั้งสองชุดใช้วิธี one man, one vote เน้นเสียงข้างมากและประธานสามารถลงคะแนนเสียงชี้ขาดในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะกรรมการในชุดผู้ว่าธนาคารกลางแต่ละประเทศจะมีคะแนนเสียงเท่ากัน แต่ใน Executive Board มีเพียง 6 ที่นั่งและส่วนใหญ่มักจะเป็นตัวแทนของประเทศที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้นอาจทำให้นโยบายการเงินมีความอ่อนแอสอดคล้องกับประเทศใหญ่มากกว่า

หน้าที่หลักของ Governing Council จะทำหน้าที่กำหนดนโยบายการเงิน รวมถึงเป้าหมายทางการเงินในระยะปานกลาง อัตราดอกเบี้ย และ supply of reserve โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระดับของราคา (price stability) โดยตั้งเป้ารักษาอัตราเงินเฟ้อให้ต่ำกว่าร้อยละ 2 และดำเนินนโยบายการเงินระยะกลางโดยใช้ทั้งปริมาณเงิน M3 และอัตราเงินเฟ้อร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือทางการเงินต่าง ๆ เพื่อดำเนินนโยบายทางการเงิน (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 การดำเนินนโยบายทางการเงินของธนาคารกลางยุโรป (ECB)

	การปล่อยสภาพคล่อง	การดูดสภาพคล่อง	ความถี่	อายุ	วิธีการ
Open market Operation	ซื้อธุรกรรมตลาดซื้อคืน		รายอาทิตย์	2 สัปดาห์	ประมูล
การ refinancing ระยะยาว	Reverse Transactions		รายเดือน	3 เดือน	ประมูล
Fine-tuning operation	Reverse Transactions	Reverse Transactions			ประมูลกรณีพิเศษ
	Foreign exchange, Swaps	Foreign exchange, Swaps	ตามความเหมาะสม	ตามความเหมาะสม	ข้อตกลงทวิภาคี
	Swaps	การฝากประจำ/การขาย	ตามความเหมาะสม	เหมาะสม	ข้อตกลงทวิภาคี
	การซื้อ Outright	outright			ข้อตกลงทวิภาคี
Structural operations	Reverse Transactions	การออกตราสารหนี้	ปกติ/กรณีพิเศษ	ข้ามคืน (overnight)	ข้อตกลงทวิภาคี
	การซื้อ Outright	การขาย outright	ตามความเหมาะสม		
Standard Facilities	Reverse Transactions	การฝากเงิน	ตามการพิจารณาของบริษัทคู่ค้า	ข้ามคืน (overnight)	
Marginal Lending facility				ข้ามคืน (overnight)	
Deposit facility				ข้ามคืน (overnight)	

ที่มา : เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ “บทบาทของเงินสกุลยูโร”, ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ผลกระทบของการใช้เงินสกุลยูโรต่อกลุ่มประเทศสมาชิกและเศรษฐกิจโลก ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1) ผลกระทบต่อตลาดทุน

การใช้เงินสกุลยูโรจะทำให้หลักทรัพย์และพันธบัตรที่เคยออกเป็นเงินสกุลท้องถิ่นเปลี่ยนเป็นเงินสกุลยูโรและทำให้ตลาดทุนยุโรปเป็นแหล่งการระดมทุนขนาดใหญ่ของโลก การใช้เงินสกุลยูโรทำให้ขนาดของตลาดหลักทรัพย์ในกลุ่มประเทศนี้ขยายใหญ่ขึ้นเป็นอันดับ 2 หรือสัดส่วนร้อยละ 32 รองจากสหรัฐฯ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 44 ส่วนตลาดพันธบัตรจะใหญ่เป็นอันดับ 1 ของโลกโดยมีสัดส่วนร้อยละ 42 ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางการลงทุนของนักลงทุน

ผลกระทบต่อกลุ่มประเทศสมาชิก เนื่องจากเงินสกุลยูโรจะช่วยลดความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศสมาชิก (ส่วนอัตราแลกเปลี่ยนกับประเทศนอกกลุ่ม ECB จะดูแลให้มีเสถียรภาพ) และสร้างความโปร่งใสทางด้านราคาและผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ตลาดทุนยุโรปจึงเป็นทางเลือกในการกระจายความเสี่ยงแห่งใหม่สำหรับนักลงทุนนอกกลุ่มและคาดว่าจะมีอันดับความน่าเชื่อถือสูงขึ้น ส่งผลให้พันธบัตรและหลักทรัพย์เงินสกุลยูโรจะมีต้นทุนการกู้ยืมลดลง และทำให้ธุรกิจยุโรปมีความสามารถในการระดมทุนโดยตรงจากตลาดทุนเพิ่มขึ้น

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ความน่าลงทุนในยุโรปอาจดึงดูดเงินทุนในมูลค่าสูงซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้เงินทุนที่ไปลงทุนนอกภูมิภาคยุโรปลดน้อยลง อย่างไรก็ตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาตลาดทุนในยุโรปอาจส่งผลให้ยุโรปสนใจลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากยุโรปจะมีเงินทุนมากขึ้นและโอกาสเพิ่มผลตอบแทนจากการลงทุนในกลุ่มประเทศสมาชิกจะน้อยลงเพราะสภาวะเศรษฐกิจคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ประเทศนอกกลุ่มจะสามารถระดมทุนในตลาดยุโรปในต้นทุนต่ำลงได้

2) ผลกระทบต่อตลาดเงิน

การใช้เงินสกุลยูโรจะทำให้มีการปรับใช้ดอกเบี้ยในรูปเงินสกุลยูโร โดยมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระหว่างธนาคาร (Interbank Offer Rate : IBOR) ที่อิงเงินสกุลยูโร 3 ประเภท คือ Euro Libor เป็นอัตราดอกเบี้ยในตลาดลอนดอนที่จะอิงกับเงินกู้สกุลยูโร EURIBOR เป็นอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดโดย ECB และ EONIA (Euro Overnight Index Average) เป็นอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นข้ามคืนในสกุลเงินยูโร

ผลกระทบต่อกลุ่มประเทศสมาชิก การเข้าร่วมใช้เงินสกุลยูโรทำให้ประเทศสมาชิกในกลุ่มต้องปฏิบัติตามนโยบายเพื่อสร้างเสถียรภาพ โดยเฉพาะการจำกัดการขาดดุลงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถสร้างหนี้สาธารณะในมูลค่าที่สูงเกินขอบเขต ซึ่งจะส่งผลให้ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลยูโรมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้กลุ่มประเทศสมาชิกจะต้องตัดสินใจร่วมกันผ่านธนาคารกลางยุโรปเพื่อกำหนดนโยบายอัตราดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยจึงน่าจะควบคุมได้ง่ายขึ้นและมีเสถียรภาพจึงมีโอกาสที่จะลดลง ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนของธุรกิจกู้ยืมเงินจากตลาดเงินลดลงและสามารถกู้ยืมได้ง่ายขึ้น

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ถ้าอัตราดอกเบี้ยสามารถควบคุมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมจะช่วยสร้างเสถียรภาพต่อการเติบโตของกลุ่มประเทศสมาชิก ซึ่งจะทำให้เงินทุนจะไหลเข้าสู่ยุโรปมากขึ้นและความสนใจลงทุนในกลุ่มประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาลดลง

3) ผลกระทบต่อตลาดการค้า

การรวมตัวของกลุ่มประเทศสมาชิกเพื่อใช้เงินสกุลยูโรจะเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มประเทศสมาชิกและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางการค้า

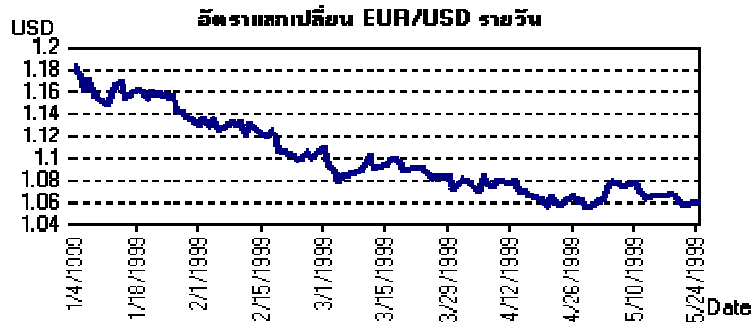
ผลกระทบต่อกลุ่มประเทศสมาชิก การใช้เงินสกุลยูโรจะทำให้ยุโรปเป็นตลาดเดียว สินค้าและบริการในตลาดยุโรปจะมีความโปร่งใสด้านราคามากขึ้น อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลยูโรที่มีเสถียรภาพจะทำให้ต้นทุนการค้าในยุโรปลดต่ำลง ดังนั้นยุโรปจะมีเศรษฐกิจดีขึ้นส่งผลให้กำลังซื้อสูงขึ้น มูลค่าการค้าภายในยุโรปจะขยายตัวมากขึ้นอีก

ผลต่อเศรษฐกิจโลก การปรับตัวในยุโรปทำให้ยุโรปมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น เป็นคู่แข่งทางการค้าที่มีความแข็งแกร่งและยังอำนาจการต่อรองสูง และมีการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อส่งออกของประเทศนอกกลุ่ม อย่างไรก็ตามยุโรปยังเป็นตลาดใหญ่น่าสนใจ โดยเฉพาะสินค้าที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดนี้จะสามารถขยายตลาดได้ง่ายขึ้นเนื่องจากไม่มีอุปสรรคทางการค้าระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก

ค่าเงินสกุลยูโรเทียบกับดอลลาร์ สรอ. ที่ผ่านมา

แนวโน้มค่าเงินสกุลยูโรมีค่อนข้างอ่อนตัวลงเมื่อเทียบกับดอลลาร์ สรอ. (ภาพประกอบ 1) อย่างไรก็ตาม ECB ได้สร้างความมั่นใจให้กับนานาชาติเพื่อให้เกิดการยอมรับทั้งในฐานะของการเป็น International

currency และเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ แม้ว่าค่าเงินสกุลยูโรอาจมีความผันผวนเนื่องจากปัญหาความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหญ่และประเทศเล็กในกลุ่ม ทำให้การใช้นโยบายการเงินเดียวกันไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร แต่คาดว่า ECB จะเข้าแทรกแซงอย่างเต็มที่

เงินสกุลยูโรกับการนำเข้าและส่งออกของไทย

แม้ว่าไทยกับสหภาพยุโรปจะมีสัดส่วนการค้าอยู่ในระดับสูง แต่การชำระค่าสินค้านำเข้าและส่งออกส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปดอลลาร์ สรอ. (ตารางที่ 7) โดยการใช้เงินสกุลมาร์คเยอรมันอยู่ในระดับเพียงร้อยละ 0.7 และ 2.8 ของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าตามลำดับ อย่างไรก็ตามในอนาคตไทยน่าจะมีความต้องการใช้เงินสกุลยูโรเพิ่มขึ้น เนื่องจากการซื้อขายกับยุโรปจะทำในรูปเงินสกุลยูโรมากขึ้น

ตารางที่ 7 สัดส่วนการชำระค่าสินค้าออกและสินค้าเข้า

	ส่งออก (ร้อยละ)			นำเข้า (ร้อยละ)		
	2540	2541	2542	2540	2541	2542
	ม.ค.-มี.ค.			ม.ค.-มี.ค.		
เงินตราต่างประเทศ	97.9	97.4	96.4	98.3	98.3	97.9
ดอลลาร์ สรอ.	92.0	90.6	88.3	80.4	80.8	79.1
เยน	3.3	3.7	5.3	9.0	9.6	11.9
มาร์คเยอรมนี	0.4	0.7	0.7	3.4	2.8	2.8
ปอนด์สเตอร์ลิง	0.3	0.4	0.4	0.8	0.6	0.3
ดอลลาร์สิงคโปร์	0.4	0.3	0.2	1.0	0.8	0.9
อื่น ๆ	1.5	1.7	1.5	3.7	3.7	2.9
เงินบาท	2.1	2.6	3.6	1.7	1.7	2.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ธ.ต.1, ธ.ต.2

3. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป

3.1 ความสัมพันธ์ทางการค้า

สหภาพยุโรปเป็นตลาดขนาดใหญ่มีประชากรรวมกันกว่า 373.2 ล้านคน และไม่มีอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจเข้มแข็งและกำลังซื้อสูง มูลค่าการค้าระหว่างไทยและสหภาพยุโรปในช่วงปี 2538-2541 มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 15 ของมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับต่างประเทศ (ตารางที่ 8) สถิติการค้าในปี 2541 สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าอันดับ 4 ของไทยรองจากสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และ

อาเซียน โดยมีมูลค่าการค้า 623,041 ล้านบาท หรือร้อยละ 15.5 ของมูลค่าการค้าของไทยกับต่างประเทศ เป็นตลาดส่งออกอันดับ 2 รองจากสหรัฐอเมริกา โดยมีมูลค่าส่งออก 401,174 ล้านบาท หรือร้อยละ 17.9 ของการส่งออกทั้งหมด และเป็นแหล่งนำเข้าสินค้าอันดับ 4 รองจากญี่ปุ่น อาเซียน และสหรัฐอเมริกา โดยมีมูลค่า 221,867 ล้านบาท หรือร้อยละ 12.5

ตารางที่ 8 มูลค่าการค้ากับต่างประเทศของไทย

	มูลค่า (ล้านบาท)					สัดส่วน (ร้อยละ)				
	2538	2539	2540	2541	2542	2538	2539	2540	2541	2542
	(ม.ค.)					(ม.ค.)				
สหรัฐอเมริกา	462,631	482,774	621,855	750,535	44,474	14.6	14.9	16.7	18.7	16.1
สหภาพยุโรป	493,613	502,121	558,877	623,041	48,487	15.6	15.5	15.0	15.5	17.6
อาเซียน	490,863	501,029	574,784	594,037	43,098	15.5	15.4	15.4	14.8	15.6
ญี่ปุ่น	774,812	755,630	762,844	728,712	48,571	24.4	23.3	20.4	18.1	17.6
ตะวันออกกลาง	130,938	158,571	205,388	217,468	12,160	4.1	4.9	5.5	5.4	4.4
อินโดจีนและสหภาพพม่า	49,780	49,038	63,254	80,723	5,550	1.6	1.5	1.7	2.0	2.0
ยุโรปตะวันออก	26,790	16,920	19,784	14,544	769	0.8	0.5	0.5	0.4	0.3
อื่นๆ	740,471	778,864	924,194	1,012,470	72,546	23.4	24.0	24.8	25.2	26.3
รวม	3,169,898	3,244,947	3,730,980	4,021,530	275,655	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน กุมภาพันธ์ 2542, ธนาคารแห่งประเทศไทย.

1) การส่งออกของไทยสู่ตลาดสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปเป็นตลาดส่งออกสำคัญของไทย สถิติการค้าของกรมศุลกากรปี 2541 เปรียบเทียบระหว่างตลาดส่งออกสำคัญของไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อาเซียน ญี่ปุ่น และตลาดอื่นๆ สหภาพยุโรปจะเป็นตลาดอันดับ 1 ในการส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง เป็นอันดับ 2 ในการส่งออก แผงวงจรและอุปกรณ์รองเท้า ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ยานพาหนะ ผลิตภัณฑ์พลาสติก และสัตว์ปีกแช่แข็ง เป็นอันดับ 3 ในการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอ คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน อัญมณีและเครื่องประดับ และเครื่องใช้ไฟฟ้า และเป็นอันดับ 4 ในการส่งออกอุปกรณ์โทรคมนาคม อาหารกระป๋อง ข้าว และกุ้ง จากรายการค้าสินค้าและอันดับดังกล่าวแสดงถึงความสำคัญของตลาดสหภาพยุโรปต่อภาคการส่งออกของไทย

ในปี 2541 มูลค่าส่งออกสินค้าจากไทยสู่สหภาพยุโรป เรียงตามมูลค่าจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน เครื่องใช้ไฟฟ้า อาหารกระป๋อง แผงวงจรและอุปกรณ์ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ยานพาหนะ อัญมณีและเครื่องประดับ รองเท้า ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง และสินค้าอื่นๆ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 รายการสินค้าส่งออกสู่สหภาพยุโรป

	มูลค่า (ล้านบาท)					สัดส่วน (ร้อยละ)				
	2538	2539	2540	2541	2542	2538	2539	2540	2541	2542
	(ม.ค.)					(ม.ค.)				
ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	43,125	41,297	53,045	65,679	4,820	26.3	23.6	24.0	22.2	23.5
คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน	25,379	31,272	40,231	61,773	4,112	15.5	17.8	18.2	20.8	20.0
เครื่องใช้ไฟฟ้า	13,016	16,221	20,900	33,126	2,229	7.9	9.3	9.4	11.2	10.9
อาหารกระป๋อง	19,135	19,212	20,605	25,216	1,931	11.7	11.0	9.3	8.5	9.4
แผงวงจรและอุปกรณ์	6,830	8,019	13,109	19,619	1,161	4.2	4.6	5.9	6.6	5.7
ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ยานพาหนะ	2,394	3,837	11,231	17,243	891	1.5	2.2	5.1	5.8	4.3
อัญมณีและเครื่องประดับ	13,289	12,855	13,969	15,559	981	8.1	7.3	6.3	5.3	4.8
รองเท้า	9,635	9,099	11,673	14,847	1,349	5.9	5.2	5.3	5.0	6.6
ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง	9,814	10,982	10,462	9,845	1,169	6.0	6.3	4.7	3.3	5.7
ผลิตภัณฑ์พลาสติก	4,570	4,274	5,918	8,910	564	2.8	2.4	2.7	3.0	2.7
ยาง	8,264	8,031	6,897	6,613	417	5.0	4.6	3.1	2.2	2.0
กึ่ง	4,959	4,231	3,864	5,971	137	3.0	2.4	1.7	2.0	0.7
สัตว์ปีกแช่แข็ง	1,281	1,880	3,567	5,064	375	0.8	1.1	1.6	1.7	1.8
ข้าว	1,417	2,039	3,472	4,240	347	0.9	1.2	1.6	1.4	1.7
อุปกรณ์โทรคมนาคม	1,082	2,048	2,267	2,580	46	0.7	1.2	1.0	0.9	0.2
รวม	164,190	175,297	221,210	296,285	20,529	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน กุมภาพันธ์ 2542, ธนาคารแห่งประเทศไทย.

สหภาพยุโรปให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) แก่ไทยในสินค้าหลายรายการ แต่ก็มีเกณฑ์การพิจารณาการตัดสิทธิ GSP โดยตัดสิทธิเมื่อมูลค่านำเข้าเกินร้อยละ 25 ของมูลค่ารวมที่นำเข้าจากประเทศผู้รับสิทธิ หรือพิจารณาจากดัชนีระดับการพัฒนาประเทศ (development index : DI) ร่วมกับดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (specialization index : SI) ทำให้รายการสินค้าที่นำเข้าจากไทยจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งถูกตัดสิทธิ อย่างไรก็ตามยังมีสินค้าอีกประมาณ 12 chapters ที่สามารถใช้ช่องทางนี้สู่ตลาดสหภาพยุโรป

2) การนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรป

แนวโน้มการนำเข้าจากสหภาพยุโรปในช่วงปี 2539-41 ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2541 มีมูลค่า 218,059.2 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 21.8 รายการสินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ และแผงวงจรไฟฟ้า เป็นต้น (ตารางที่ 10) แหล่งนำเข้าสำคัญได้แก่ เยอรมนี ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ อิตาลี เบลเยียม และสวีเดน

ตารางที่ 10 รายการสินค้านำเข้าจากสหภาพยุโรป

	มูลค่า (ล้านบาท)					สัดส่วน (ร้อยละ)				
	2538	2539	2540	2541	2542	2538	2539	2540	2541	2542
					(ม.ค.- มี.ค.)					(ม.ค.- มี.ค.)
เครื่องจักรใช้ในอุตสาหกรรม	69,189.3	81,261.0	74,401.0	39,145.3	6,927.2	27.2	29.5	26.7	18.0	10.4
เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	22,299.3	35,491.4	42,662.3	36,895.6	6,103.2	8.8	12.9	15.3	16.9	9.1
เคมีภัณฑ์	24,488.9	23,104.4	25,813.9	23,000.5	5,116.6	9.6	8.4	9.3	10.5	7.7
แผงวงจรไฟฟ้า	5,592.8	6,189.5	10,535.0	12,103.1	2,579.6	2.2	2.2	3.8	5.6	3.9
อาหารและเครื่องดื่ม	12,481.0	13,534.7	14,112.6	9,618.9	2,080.6	4.9	4.9	5.1	4.4	3.1
ผลิตภัณฑ์โลหะ	10,697.6	15,116.5	12,463.4	8,563.8	1,660.0	4.2	5.5	4.5	3.9	2.5
ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม	4,997.0	5,961.0	7,518.7	6,067.7	1,599.1	2.0	2.2	2.7	2.8	2.4
เครื่องใช้ไฟฟ้า	3,193.6	3,792.3	4,550.9	7,125.5	1,736.5	1.3	1.4	1.6	3.3	2.6
เหล็กและเหล็กกล้า	6,136.7	6,913.0	9,405.2	6,317.6	1,103.9	2.4	2.5	3.4	2.9	1.7
เครื่องมือที่ใช้ทางวิทยาศาสตร์และการถ่ายรูป	4,582.8	5,347.2	6,537.7	5,831.0	890.9	1.8	1.9	2.3	2.7	1.3
ยานพาหนะและส่วนประกอบ	20,593.7	20,365.9	10,892.6	4,383.0	540.8	8.1	7.4	3.9	2.0	0.8
เครื่องใช้ภายในบ้าน	3,732.5	4,521.9	5,255.0	4,141.6	901.5	1.5	1.6	1.9	1.9	1.4
เครื่องเพชรพลอย อัญมณี และทองคำ	6,490.0	5,565.8	3,609.2	4,018.9	935.1	2.6	2.0	1.3	1.8	1.4
เนื้อสัตว์และพืชผัก	3,230.5	3,091.8	3,908.3	4,467.1	888.0	1.3	1.1	1.4	2.0	1.3
อื่นๆ	56,740.9	45,365.3	47,314.1	46,379.8	33,639.9	22.3	16.5	17.0	21.3	50.4
รวม	254,446.5	275,621.5	278,980.0	218,059.2	66,702.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ฝ่ายการต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย.

3) ดุลการค้าระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป

ไทยขาดดุลการค้ากับยุโรปต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน แต่เริ่มเกินดุลการค้าในปี 2540 (ตารางที่ 11) โดยได้ดุลการค้า 21,913 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นกว่า 7 เท่าตัว ในปี 2541 โดยไทยสามารถได้ดุลการค้าถึง 179,307 ล้านบาท เนื่องจากมีการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกในระดับสูงของสินค้ารายการต่างๆ ได้แก่ คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า แผงวงจรและอุปกรณ์ และชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ยานพาหนะ นอกจากนี้ยังเป็นผลจากมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปในปีเดียวกันลดลงมากจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว

ตารางที่ 11 ดุลการค้าของไทย

	มูลค่า (ล้านบาท)				
	2538	2539	2540	2541	2542
					(ม.ค.)
สหรัฐอเมริกา	38,737	24,826	87,249	251,041	15,316
สหภาพยุโรป	-69,209	-50,163	21,913	179,307	3,943
อาเซียน	45,521	27,765	103,940	89,977	1,738
ญี่ปุ่น	-302,610	-280,584	-221,314	-111,882	-5,339
ตะวันออกกลาง	-3,212	-49,173	-83,240	-60,702	-3,344
อินโดจีนและสหภาพพม่า	25,158	33,230	38,846	51,637	2,986
ยุโรปตะวันออก	10,722	-2,376	242	4,720	469
อื่นๆ	-102,383	-124,250	-65,218	69,280	4,750
รวม	-357,276	-420,725	-117,582	473,378	20,519

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน กุมภาพันธ์ 2542, ธนาคารแห่งประเทศไทย.

3.2 ความสัมพันธ์ด้านการลงทุน

การลงทุนโดยตรงของยุโรปในไทยขยายตัวอย่างน่าพอใจ ซึ่งเป็นผลจากการประชุม ASEM ครั้งที่ 1 (2539) ในไทยที่ช่วยเปิดศักยภาพของไทยให้เป็นที่น่าสนใจ และเริ่มลงทุนในไทยสูงขึ้นอย่างน่าสังเกต ในช่วงวิกฤติทางเศรษฐกิจในไทยเริ่มจากปี 2540 ทั้งนี้เพื่อใช้ไทยเป็นฐานการลงทุนเพื่อเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าไปเอเชียให้มากขึ้น

Net Foreign Direct Investment (FDI) จากสหภาพยุโรปในปี 2541 มีมูลค่า 34,409.0 ล้านบาท (ตารางที่ 12) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.4 ของ Net FDI ในประเทศไทย และมีมูลค่าเป็นอันดับ 3 รองจาก ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาซึ่งมีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 31.9 และ 19.1 ตามลำดับ สัดส่วนการลงทุนโดยสหภาพยุโรปมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นอย่างน่าสังเกตในช่วงปี 2540 และ 2541 โดยขยายการลงทุนถึงร้อยละ 157.4 และ 221.2 ตามลำดับ ประเทศผู้ลงทุนสำคัญจากสหภาพยุโรปที่เพิ่มมูลค่าการลงทุนในระดับสูงคือ ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์

การขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในปี 2541 ยุโรปมีจำนวนโครงการที่ขออนุมัติส่งเสริมการลงทุนในไทยสูงเป็นอันดับ 2 รองจากญี่ปุ่น (ตารางที่ 13) โดยมีจำนวนโครงการขอรับการส่งเสริมการลงทุน 174 โครงการและทุนจดทะเบียน 19,002.6 ล้านบาท หรือร้อยละ 54.8 ของทุนจดทะเบียนที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุน ในขณะที่ญี่ปุ่นมีจำนวนโครงการขอรับการส่งเสริม 186 โครงการ แต่มีมูลค่าทุนจดทะเบียนน้อยกว่าโดยมีสัดส่วนร้อยละ 26.2

ตารางที่ 12 มูลค่าการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศ

	มูลค่า (ล้านบาท)					สัดส่วน (ร้อยละ)				
	2538	2539	2540	2541	2542	2538	2539	2540	2541	2542
	(ม.ค.)					(ม.ค.)				
ญี่ปุ่น	13,855.8	13,250.3	42,380.0	63,210.0	484.0	27.8	23.1	36.0	31.9	8.1
สหรัฐอเมริกา	6,471.2	10,870.0	25,837.0	37,775.0	1,293.0	13.0	18.9	22.0	19.1	21.7
สหภาพยุโรป	3,778.9	4,162.2	10,713.0	34,409.0	-6.0	7.6	7.2	9.1	17.4	-0.1
อาเซียน	3,988.7	7,804.2	10,679.0	23,056.0	1,052.0	8.0	13.6	9.1	11.6	17.7
ฮ่องกง	6,948.2	5,443.9	14,813.0	19,022.0	808.0	13.9	9.5	12.6	9.6	13.6
เกาหลีใต้	308.2	628.4	914.0	3,708.0	15.0	0.6	1.1	0.8	1.9	0.3
ไต้หวัน	2,405.0	3,491.8	4,591.0	3,148.0	306.0	4.8	6.1	3.9	1.6	5.1
สวิสเซอร์แลนด์	396.6	1,315.9	3,942.0	2,374.0	82.0	0.8	2.3	3.3	1.2	1.4
ออสเตรเลีย	626.7	863.6	3,824.0	2,058.0	0.0	1.3	1.5	3.2	1.0	0.0
จีน	46.4	99.0	-286.0	186.0	55.0	0.1	0.2	-0.2	0.1	0.9
แคนาดา	-58.6	28.0	52.0	140.0	0.0	-0.1	0.0	0.0	0.1	0.0
อื่นๆ	11,119.9	9,514.7	230.0	9,180.0	1,866.0	22.3	16.6	0.2	4.6	31.3
รวม	49,887.0	57,472.0	117,689.0	198,266.0	5,955.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน กุมภาพันธ์ 2542, ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ตารางที่ 13 การขอรับการส่งเสริมการลงทุน

ประเทศ	2541		2542 (ม.ค.-มี.ค.)	
	จำนวน	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	จำนวน	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)
ญี่ปุ่น	186	9,088.2	55	3,751.0
ยุโรป	174	19,002.6	38	6,376.7
ไต้หวัน	91	2,478.6	33	750.2
สหรัฐอเมริกา	78	3,717.9	12	1,125.3
ฮ่องกง	28	413.1	8	n.a.
รวม	557	34,700.4	146	12,003.2

ที่มา : www.boei.go.th

การพึ่งพิงแหล่งเงินทุนจากสหภาพยุโรป จากข้อมูลนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนจำแนกตามสัญชาติของธนาคารที่ให้สินเชื่อ สหภาพยุโรปเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของไทยรองจากญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา โดยญี่ปุ่นมีสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 52.7 สหรัฐฯ ร้อยละ 19.0 และสหภาพยุโรปร้อยละ 18.4 เป็นเจ้าหนี้สหราชอาณาจักรร้อยละ 5.0 ฝรั่งเศสร้อยละ 4.5 เยอรมนี 4.1 และเนเธอร์แลนด์ร้อยละ 3.6 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 หนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนจำแนกตามสัญชาติของธนาคารที่ให้สินเชื่อ 1/2/

	จำนวนธนาคารที่ให้สินเชื่อ		มูลค่าสินเชื่อ สิ้นสุด ณ มีนาคม 2542	
	จำนวน (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สรอ)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ญี่ปุ่น	56	17.3	21,985.2	52.7
สหรัฐอเมริกา	48	14.9	7,904.8	19.0
สหภาพยุโรป	75	23.2	7,682.9	18.4
สหราชอาณาจักร	14	4.3	2,078.8	5.0
ฝรั่งเศส	13	4.0	1,866.0	4.5
เยอรมนี	17	5.3	1,727.1	4.1
เนเธอร์แลนด์	8	2.5	1,491.1	3.6
อื่นๆ	23	7.1	519.9	1.2
สิงคโปร์	14	4.3	1,228.8	2.9
สวิสเซอร์แลนด์	7	2.2	888.2	2.1
เกาหลี	45	13.9	645.1	1.5
ฮ่องกง	10	3.1	286.0	0.7
อื่นๆ	68	21.1	1,072.3	2.6
รวม	323	100.0	41,693.2	100.0

หมายเหตุ : สิ้นสุด ณ มีนาคม 2542

1/ รวมสาขาธนาคารพาณิชย์จากต่างประเทศ และ IBFs

2/ ไม่รวมผู้ให้กู้ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์

ที่มา : ฝ่ายการต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย

4. แนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปในอนาคต

4.1 แนวโน้มความสัมพันธ์ทางการค้า

คาดว่ามูลค่าการค้าระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะมูลค่าการส่งออกสินค้าสู่สหภาพยุโรปมีอัตราการเติบโตอยู่ในระดับที่น่าพอใจ (ปี 2540 ร้อยละ 28.5 และปี 2541 ร้อยละ 38.1) การส่งออกสินค้าสู่สหภาพยุโรปหลายรายการมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในระดับสูง เช่น ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ยานพาหนะ คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน แผงวงจรและอุปกรณ์ สัตว์ปีกแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์พลาสติก เครื่องใช้ไฟฟ้า ข้าว และอุปกรณ์โทรคมนาคม (อัตราการเติบโตเฉลี่ยช่วงปี 2538-2541 ร้อยละ 81.3 54.8 46.1 38.3 31.9 26.4 26.3 และ 23.6 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตามในสินค้าบางรายการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง และยางมีแนวโน้มการส่งออกลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนการนำเข้ามีแนวโน้มลดลงเนื่องจากเศรษฐกิจชะลอตัว ซึ่งจะส่งผลให้ไทยได้ดุลการค้ากับสหภาพยุโรปมากขึ้น

ผลจากการรวมยุโรปเป็นตลาดเดียวจะเป็นช่องทางให้ไทยสามารถเข้าไปเปิดตลาดได้ง่ายขึ้น การใช้ระบบ Free trade ภายในกลุ่มเปิดโอกาสให้บริษัทที่ต้องการเปิดตลาดในยุโรปจดทะเบียนเพียงแต่ในประเทศใดประเทศหนึ่งแต่จะสามารถส่งสินค้าขายได้ทั่วกลุ่มประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตามหากไม่ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเชิงรุกและปรับปรุงสินค้าให้ได้มาตรฐานยุโรปก็จะทำให้เสียส่วนแบ่งตลาดให้ประเทศอื่นไปก่อนได้

โอกาสทางการค้ายังขึ้นอยู่กับโครงการ GSP ของสหภาพยุโรป ปัจจุบันสหภาพยุโรปได้พิจารณาการปรับปรุงระบบและต่ออายุโครงการ โดยคณะกรรมการการค้ายุโรปซึ่งเป็นผู้จัดทำร่างโครงการ GSP ใหม่ ได้ขยายอายุของโครงการต่อไปอีก 3 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2542 - 31 ธันวาคม 2544 และได้รับความเห็นชอบจากคณะมนตรียุโรปแล้ว

4.2 แนวโน้มความสัมพันธ์ด้านการลงทุน

คาดว่า FDI จะมีแนวโน้มที่ดีในระยะยาว แม้ว่าในระยะสั้นเมื่อตลาดยุโรปรวมกันจะกลายเป็นตลาดที่ใหญ่และมีแนวโน้มการเติบโตสูงก็จะดึงดูดเงินทุนต่างประเทศไหลเข้าไปเพื่อตั้งโรงงานเพื่อสร้างฐานเตรียมพร้อมสำหรับตลาดที่กว้างขึ้น เงินทุนอาจไหลจากสหรัฐฯ และญี่ปุ่นไปยังยุโรปเพื่อฉวยโอกาสทางการตลาด และอาจส่งผลให้เงินทุนที่ไหลเข้าประเทศอื่นรวมทั้งประเทศไทยลดลง อย่างไรก็ตามการไหลเข้าของเงินทุนสู่ยุโรปจะทำให้ยุโรปมีความสามารถในการลงทุนในต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการลงทุนเพื่อแข่งขันและเปิดตลาดในเอเชียซึ่งไทยเป็นประเทศที่มีโอกาสที่จะได้รับเงินลงทุนดังกล่าว

ผลจากการใช้เงินสกุลเดียวกันและสถานะเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกันของกลุ่มประเทศ EMU จะทำให้ออกสาขเพิ่มอัตราผลตอบแทนของนักลงทุนที่เกิดจากการกระจายการลงทุนเพื่อลดความเสี่ยง (Diversification) ลดน้อยลงไป การกระจายความเสี่ยงจะเกิดขึ้นเมื่อขยายการลงทุนออกไปนอกกลุ่มเท่านั้น ซึ่งอาจส่งผลให้การไหลเข้าของเงินทุนจากยุโรปสู่ตลาดทุนในเอเชียเพิ่มขึ้น

นอกจากนั้นการใช้เงินสกุลยูโรยังทำให้ไทยมีทางเลือกในการระดมทุนจากตลาดทุนทั้งในรูปตราสารหนี้และพันธบัตร รวมทั้งสามารถกู้ยืมเงินสกุลยูโรจากตลาดเงินในยุโรปถ้าเงินสกุลยูโรมีเสถียรภาพและมีดอกเบี้ยต่ำ ไทยก็จะได้รับประโยชน์มากขึ้นเพราะสามารถลดการพึ่งพาเงินทุนจากญี่ปุ่นที่ปัจจุบันมีสัดส่วนสูงรวมทั้งลดความเสี่ยงจากความผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลเยน และดอลลาร์ สรอ.

4.3 แนวโน้มความสัมพันธ์ภายใต้กรอบของ Asia-Europe Meeting : ASEM

กลุ่มประเทศอาเซียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับยุโรป แต่เนื่องจากยุโรปให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศที่มีพื้นที่ติดต่อกันและมีความใกล้ชิดมากกว่า ทำให้กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปมีแนวโน้มที่จะห่างเหินจากอาเซียนมากขึ้น อาเซียนตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของยุโรปและเห็นความสำคัญของยุโรปที่เป็นภูมิภาคที่มีความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจและเป็นตลาดที่มีอนาคต สามารถให้ความร่วมมือกับอาเซียนแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและช่วยพัฒนาในด้านต่างๆ ได้ อาเซียนจึงเป็นแกนนำในการจัดการประชุม ASEM โดยมุ่งหมายให้เป็นการประชุมเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างภูมิภาคเอเชียกับยุโรปครอบคลุมเรื่องการเมือง เศรษฐกิจและการเงิน ตลอดจนกิจกรรมด้านอื่นๆ เพื่อให้ประเทศสมาชิกเกิดความเข้าใจกันมากขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการขยายการค้าและการลงทุนระหว่างสองภูมิภาคในระยะยาว

ภายใต้ขบวนการของ ASEM มีการจัดการประชุมขึ้นในหลายระดับ ประกอบด้วย

1. การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจเอเชีย-ยุโรป (Economic Ministers' Meeting : EMM) จัดขึ้นทุก 2 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือเรื่องการค้าและการลงทุน ครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อเดือนกันยายน 2540 ที่ประเทศญี่ปุ่น ส่วนครั้งที่ 2 จะจัดขึ้นในเดือนตุลาคม 2542 ณ นครเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี

2. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการค้าและการลงทุน (Senior Officials Meeting on Trade and Investment : SOMTI) เป็นจัดขึ้นประจำเพื่อหารือประเด็นต่างๆ และเตรียมการเพื่อเสนอที่ประชุมผู้นำตัดสินใจต่อไป การประชุมในระดับนี้จัดขึ้นแล้ว 4 ครั้ง

3. การประชุมสภาธุรกิจเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Business Forum : AEBF) ซึ่งมีการประชุมเป็นประจำทุกปี โดยเป็นการประชุมผู้นำภาคเอกชนของประเทศสมาชิกเพื่อหารือถึงความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างภาคเอกชนเอเชียและยุโรป จัดทำข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนเสนอภาคีรัฐบาล ที่ผ่านมาประชุมไปแล้ว 3 ครั้ง และครั้งที่ 4 จะมีขึ้นในเดือนกันยายน 2542 ที่กรุงโซล

4. การประชุม ASEM จัดมาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งแรกจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ ในปี 2539 และครั้งที่ 2 ณ กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร ในปี 2540 ครั้งที่ 3 จะจัดขึ้นที่กรุงโซล เกาหลีใต้ในปี 2543

ผลของการประชุม ASEM 2 ที่เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจมีดังนี้

1. ยุโรปให้ความมั่นใจว่าการรวมตัวของยุโรปจะไม่เป็นการปิดกั้นทางการค้า และได้ให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจในเอเชีย โดยผู้นำเอเชียและยุโรปเห็นว่าจะองค์กรสินเชื่อเพื่อการส่งออก (Export Credit Agencies) ควรจัดสรรสินเชื่อพิเศษเพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องระยะสั้นให้แก่ภาคการส่งออกของประเทศเอเชียที่ได้รับผลกระทบ ส่วนการแก้ปัญหาระยะยาวเห็นว่าจะต้องมีการส่งเสริมความร่วมมือทางเทคนิคและวิชาการ เพื่อปรับโครงสร้างภาคการเงินและธนาคารในเอเชีย และให้มีระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤติการณ์ขึ้นในอนาคต นอกจากนี้จะต้องหาแนวทางป้องกันการเก็งกำไรในตลาดการเงินระหว่างประเทศ

2. ผู้นำเอเชียและยุโรปได้ร่วมกันสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเอเชีย-ยุโรป (ASEM Trust Fund) ภายใต้การบริหารของธนาคารโลกเพื่อช่วยเหลือประเทศในเอเชียที่ประสบวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินและสนับสนุนโครงการปฏิรูปเศรษฐกิจด้านการเงินและสังคมร่วมกับองค์กรการเงินระหว่างประเทศ โดยอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของเงินทุนจะต้องใช้เพื่อประเทศที่มีรายได้ต่ำและประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำ กองทุนอาเซียนได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2541 โดยมีประเทศในเอเชียที่ได้รับเงินช่วยเหลือ 7 ประเทศ ประเทศไทยได้รับการอนุมัติให้ใช้เงินจากกองทุนสำหรับ 6 โครงการมูลค่าทั้งสิ้น 3.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ.

3. จัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน (The European Financial Expertise Network : EFEX) ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการยุโรป โดยเป็นเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินจากทั้งยุโรปและเอเชีย เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการในการปฏิรูประบบการเงินแก่ประเทศในเอเชียที่เป็นสมาชิกในกลุ่มเอเชีย-ยุโรป

4. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านการค้าและการลงทุน ผู้นำเอเชียและยุโรปได้รับรองแผนปฏิบัติการอำนวยความสะดวกด้านการค้า (Trade Facilitation Action Plan : TFAP) และแผนปฏิบัติการส่งเสริมการลงทุน (Investment Promotion Action Plan : IPAP) และให้ความสำคัญกับโครงการที่ส่งเสริมการค้าและการลงทุนสองทางระหว่างสมาชิกเอเชีย-ยุโรป นอกจากนี้ได้สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนช่วยฟื้นฟูความเชื่อมั่นและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเอเชีย

5. เรื่องที่เกี่ยวกับองค์การการค้าโลก ผู้นำเอเชียและยุโรปได้ยืนยันที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ตกลงไว้ภายใต้องค์การการค้าโลกอย่างเต็มที่ รวมทั้งการปฏิบัติตามเรื่องที่ได้ระบุไว้ (Built-in Agenda)

ภายใต้เงื่อนไขเวลาที่ได้ตกลงกัน สำหรับการประชุมระดับรัฐมนตรีองค์การการค้าโลกที่จะมีขึ้น ณ นครเจนีวา ทั้งสองฝ่ายพร้อมที่จะให้ร่วมมือกันและเตรียมวาระการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งต่อไปโดยให้มีการเปิดการค้าให้เสรีมากขึ้น นอกจากนี้จะพยายามเร่งรัดให้ประเทศสมาชิกเอเชีย-ยุโรปได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกโดยเร็ว

6. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับภาคเอกชน ผู้นำเอเชียและยุโรปตระหนักถึงความสำคัญของภาคธุรกิจ-เอกชน ในการเสริมสร้างการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างเอเชีย-ยุโรป โดยเฉพาะการประชุมสภาธุรกิจเอเชีย-ยุโรป (AEBF) ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมขบวนการนี้อย่างมาก

คาดว่าแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปภายใต้กรอบของ ASEM จะดำเนินไปได้ด้วยดี เนื่องจากมีโครงสร้างความสัมพันธ์ในหลายระดับชั้นซึ่งจะส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีเวทีสำหรับหารือแนวทางความร่วมมือในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ AEBF ซึ่งนำโดยภาคเอกชนคาดว่าจะมีบทบาทผลักดันข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการค้าและการลงทุน ก่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและ การลงทุนระหว่างภูมิภาคทั้งสอง นอกจากนี้การประชุมในระดับสูงขึ้นไปจะช่วยประสานด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันได้ และการประชุมที่ผ่านมาจะเห็นว่าเอเชียได้ให้ความสำคัญต่อยุโรปมากขึ้น และยุโรปก็เริ่มให้ความสนใจเอเชียมากขึ้นกว่าเดิม

สรุป

แนวโน้มความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปในอนาคต

1. ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปในด้านการค้า ผลจากการพัฒนาของสหภาพยุโรปโดยเฉพาะ EMU ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการประกอบการภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ต้นทุนและราคาสินค้าถูกลงจากการแข่งขันที่สูงขึ้นและราคาที่โปร่งใส ทำให้ยากต่อการเข้าสู่ตลาดจากภายนอกกลุ่มรวมทั้งสินค้าจากไทย อย่างไรก็ตามมูลค่าการส่งออกของไทยสู่สหภาพยุโรปที่ผ่านมายาวตัวแสดงถึงความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในหลายรายการที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดนี้

2. ความสำเร็จของ EMU จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อไทย ถ้าเงินสกุลยูโรประสบความสำเร็จจะเกื้อหนุนให้เศรษฐกิจของ EMU เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ตลาดโตขึ้นอย่างต่อเนื่องจะเป็นผลดีต่อการส่งออกสินค้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพและความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย แต่ถ้าเงินสกุลยูโรไม่ประสบความสำเร็จอันเนื่องมาจากข้อจำกัดของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสมาชิก อาจก่อให้เกิดแรงกดดันให้มีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าเพื่อคุ้มครองผู้ผลิตภายในกลุ่มซึ่งจะส่งผลเสียต่อภาคการส่งออก

3. จากมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปในไทยที่เพิ่มขึ้นมาก คาดว่าแนวโน้มความสัมพันธ์ด้านการลงทุนของสหภาพยุโรปในไทยจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากไทยเป็นช่องทางให้สหภาพยุโรปเข้ามาเปิดตลาดในภูมิภาคเอเชียได้ และมีการพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับพหุภาคีผ่านกรอบของ ASEM ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนเพิ่มขึ้น

4. บทบาทของเงินสกุลยูโรและการเป็นเงินสำรองทางการ ในระยะแรกจะไม่เปลี่ยนแปลงสัดส่วนสกุลเงินสกุลยูโรมากนัก เนื่องจากต้องรอดูเสถียรภาพของค่าเงิน ความเชื่อมั่น ตลอดจนผลตอบแทนจากการ

ถือเงินสกุลนี้ นอกจากนั้นโครงสร้างหนี้สินของเงินสำรองทางการ และสกุลเงินที่ใช้แทรกแซงตลาดส่วนใหญ่ อยู่ในรูปดอลลาร์ สรอ. อย่างไรก็ตามคาดว่าในระยะยาวอาจเพิ่มสัดส่วนการถือเงินสกุลยูโรจากระดับปัจจุบัน เนื่องจากการจัดตั้ง EMU ส่งผลให้โอกาสและขอบเขตการลงทุนของเงินสำรองทางการในยุโรปเพิ่มขึ้น และจากขนาดเศรษฐกิจ ตลาดเงิน และตลาดทุนของ EMU ที่มีขนาดรองจากสหรัฐฯ จะส่งเสริมให้เงินสกุลยูโรมีบทบาทในฐานะ international reserve currency มากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมการค้าต่างประเทศ เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “GSP EU & USA และกฎแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ WTO” 18 ธันวาคม 2541.

ธนาคารกรุงเทพ ฝ่ายวิจัย “ยุโรป 1999 ยูโร เงินสกุลใหม่”, จุลสารธนาคารกรุงเทพ, 2541.

ธนาคารแห่งประเทศไทย “รายงานเศรษฐกิจรายเดือน กุมภาพันธ์ 2542”, ปีที่ 39 เล่มที่ 2, 2542.

ธนาคารแห่งประเทศไทย เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “บทบาทของเงิน สกุลยูโร” 18 ธันวาคม 2541.

รังสรรค์ หทัยเสรี “การรวมสกุลเงินและการเข้าสู่สหภาพการเงินยุโรป (EMU) มิติใหม่ของ วงการเงินโลกและผลกระทบต่อเศรษฐกิจการเงินไทย”, Chulalongkorn Review, ปีที่ 9 ฉบับที่ 35, เมษายน-มิถุนายน 2540.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ “ยุโรป : ทศวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลง”, มีนาคม 2538.

IMF “Direction of Trade Statistics Yearbook”, 1998.

IMF “International Financial Statistics Yearbook”, Vol. LI, 1998.

IMF “World Economic Outlook”, May 1998.